

Utrikesutskottets betänkande

UU 1981/82:27

om särskilt inhumana vapen (prop. 1981/82:206)

Propositionen

I proposition 1981/82:206 föreslås att riksdagen godkänner en vid en konferens i Genève den 10 oktober 1980 antagen konvention angående användningen av vissa konventionella vapen som kan anses vara särskilt inhumana eller ha urskillningslösa verkningar. Konventionen är avsedd att öka skyddet för krigets offer i internationella konflikter. Till konventionen är fogade tre vapenprotokoll, ett som förbjuder vapen vars huvudsakliga verkan är att skada genom fragment som ej syns på röntgen, ett som innehåller restriktioner i användningen av landminor och förbud mot vissa försåtvapen, samt ett som reglerar användningen av napalm och andra brandvapen.

Förenta Nationernas generalförsamling antog under sitt 32:a möte år 1977 en resolution 32/152 där man beslöt att sammankalla en FN-konferens om förbud mot eller begränsningar i användningen av urskillningslösa eller särskilt inhumana konventionella vapen. Två förberedande möten hölls i september 1978 resp. april 1979. Huvudkonferensen inleddes genom en session i september 1979 och avslutades genom en andra session i september-oktober 1980. Såväl förberedande möten som huvudsessioner avhölls i Genève. Vid konferensens avslutande plenarmöte den 10 oktober 1980 antogs konferensens slutakt, till vilken en allmän konvention och tre protokoll avseende särskilda vapenkategorier fogades som annex. Konventionen och dess protokoll öppnades för undertecknande vid FN i New York den 10 april 1981. Sverige undertecknade konventionen denna dag. Enligt meddelande från depositarien, FN:s generalsekreterare, hade i mars 1982 konventionen undertecknats av 50 stater.

Konventionen blir bindande för signatärmakterna efter ratifikation, godtagande eller godkännande. Den står öppen för anslutning av stater, som inte har undertecknat den inom föreskriven tid. Konventionen träder i kraft sex månader efter dagen för deponering av det tjugonde ratifikations- eller anslutningsinstrumentet. För stat som deponerar sitt ratifikations- eller anslutningsinstrument senare än denna dag, träder konventionen i kraft sex månader efter det att dess instrument har deponerats. Varje stat som ratificerar eller ansluter sig till konventionen, måste samtidigt förklara sig bunden av minst två av de till konventionen fogade protokollen avseende särskilda vapenkategorier.

Konventionen och protokollen i engelsk originaltext med översättning till svenska är fogade till propositionen som bilagor.

Efter remiss har yttrande över konventionen och protokollen avgetts av

överbefälhavaren (ÖB).

Konventionen om förbud mot eller inskränkningar i användningen av vissa konventionella vapen som kan anses vara ytterst skadebringande eller ha urskillningslösa verkningar utgör en allmän juridisk ram till de bifogade vapenprotokollen. Konventionen består av en inledning och 11 artiklar.

Protokoll I hänför sig till splittrvapen, d. v. s. sådana vapen som skadar eller dödar genom att splitter, fragment eller kulor intränger i målet. Enligt protokollet är det förbjudet att använda vapen vars huvudsakliga effekt beror på att de skadar genom fragment, som efter inträngande i människokroppen inte kan upptäckas med röntgen.

Protokoll II innehåller förbud och restriktioner i användningen av landminor, försåtvapen och vad som kallas "andra anordningar" — i samtliga fall gäller det vapen använda i landkriget. Regler om sjöminor ingår inte i protokollet.

I protokollet har införts särskilda regler för att skydda FN-styrkor och FN-grupper vilka har fredsbevarande uppdrag eller används för observatörstjänst eller liknande funktioner.

Protokoll III avser förbud och restriktioner vid användning av brandvapen. Bl. a. förbjuds all användning av flygburna brandvapen, t. ex. napalm, i befolkade områden.

Föredraganden anser att konventionen och dess protokoll utgör ett betydelsefullt tillskott till den internationella humanitära rätten tillämplig i väpnade konflikter. Sverige har i förhandlingsarbetet, i enlighet med sina utrikespolitiska traditioner, engagerat sig hårt och spelat en väsentlig roll för att nå detta resultat. I propositionen förordas att Sverige tillträder konventionen i fråga samt förklarar sin anslutning till samtliga dess protokoll.

Samtidigt framhålls emellertid att flera frågor återstår att lösa.

Det nu framlagda partiella brandvapenförbudet torde endast anses utgöra ett etappmål på vägen mot ett fullständigt brandvapenförbud, anser föredraganden.

Det är vidare beklagligt, heter det i propositionen, att staterna, trots allt material som presenterats i frågan, ännu inte kunnat biträda det av Sverige och andra stater framlagda förslaget till konstruktionsregel beträffande finkalibriga vapensystem.

Under vapenkonferensen väcktes förslag också beträffande andra vapen med särskilt inhumana verkningar, däribland de extrema tryckvapnen (s. k. kvävningbomber) samt vissa splitterbomber med extremt stor yttäckande verkan. Förslagen hann emellertid inte behandlas under konferensen. De bör därför tas upp på en översynskonferens, anser föredraganden.

Mot denna bakgrund finns det enligt propositionen starka skäl som talar för att en uppföljning av FN:s vapenkonferens bör äga rum inom en relativt snar framtid.

Utskottet

Utskottet finner det tillfredsställande att en konvention på detta område nu kommit till stånd efter långvarigt internationellt förhandlingsarbete med aktivt svenskt deltagande.

Det är angeläget att konventionen så snart som möjligt ratificeras av de stater som har undertecknat den, och därutöver finner vidsträckt anslutning av andra stater.

Utskottet, som inte har någon erinran mot propositionens förslag, hemställer

att riksdagen med bifall till proposition 1981/82:206 godkänner konventionen angående förbud mot eller inskränkningar i användningen av vissa konventionella vapen samt de till konventionen bifogade protokollen avseende icke detekterbara fragment (Protokoll I), landminor, försåtvapen och andra anordningar (Protokoll II) samt brandvapen (Protokoll III).

Stockholm den 11 maj 1982

På utrikesutskottets vägnar
GERTRUD SIGURDSEN

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Gertrud Sigurdson (s), Torsten Bengtson (c), Sture Palm (s), Linnea Hörlén (fp), Ingrid Sundberg (m), Sture Ericson (s), Per-Olof Strindberg (m), Jan Bergqvist (s), Sture Korpås (c), Rune Ångström (fp), Axel Andersson (s), Paul Grabö (c), Maj-Lis Löow (s), Sten Sture Paterson (m) och Inge Carlsson (s).

